

Powstanie Wielkopolskie

<https://pw.ipn.gov.pl/pwi/pamiec/miejsca-pamieci/9556,SRODA-WIELKOPOLSKA-miasto-powiatowe.html>
01.05.2024, 13:13

ŚRODA WIELKOPOLSKA (miasto powiatowe)

1. Pośrodku Starego Rynku od 17 IX 1967 r. wznosi się pomnik 700-lecia miasta (proj. Jerzy Szałankiewicz). Wśród tablic umieszczonych po wschodniej stronie pomnika jest odsłonięta 27 XII 1988 r. metalowa tablica z podobizną krzyża powstańczego, poświęcona *pamięci średzian uczestników Powstania Wielkopolskiego 1918 r.*

2. Na frontowej ścianie budynku Liceum Ogólnokształcącego (ul. ks. Kegła 1a) wmurowano tablicę kamienną z wizerunkiem krzyża powstańczego i napisem: *Nie rzucim ziemi skąd nasz ród*. Została odsłonięta 6 VI 1986 r. w czasie uroczystości nadania szkole imienia Powstańców Wielkopolskich.

3. W północno-wschodniej części cmentarza przy ul. Nekielskiej znajduje się kwatera grobów powstańców wielkopolskich, wydzielona murem kamiennym. Urządzono ją w 1935 r., a pośrodku niej stał odsłonięty 11 VIII 1935 r. pomnik

projektu Edwarda Haupta (zniszczyli go hitlerowcy). Obecnie wznosi się tu metalowy krzyż, poniżej którego na kamiennym cokole umieszczono napis *Dla Ciebie, Polsko, i dla Twojej Chwały*. Na tablicy z prawej strony cokołu wypisano 14 miejsc bitew powstańczych. Przy krzyżu spoczywa dziewięciu poległych (LS wymienia ośmiu z nich – poległych lub zmarłych w styczniu, lutym, kwietniu i maju 1919 r., w kilku przypadkach podając inne brzmienie nazwiska oraz datę i miejsce urodzenia lub śmierci), a obok pochowano 121 zmarłych później uczestników powstania. Pojedyncze groby mają jednakowe nagrobki. W kwaterze znajdują się także zbiorowa mogiła ofiar rozstrzelanych przez hitlerowców we wrześniu i październiku 1939 r. (ekshumowanych na to miejsce w czerwcu 1945 r.) oraz grób działacza PZPR i posła Stanisława Miłostana (1902-63). Uczestnicy powstania wielkopolskiego spoczywają również w innych miejscach tego cmentarza.

4. Z prawej strony cokołu wspomnianego krzyża wmurowano tablicę poświęconą Alfredowi Milewskiemu (1893-1959), majorowi artylerii, dowódcy 1. kompanii średzkiej w powstaniu wielkopolskim, a potem dowódcy III baonu Grupy Zachodniej, oraz jego żonie Sabinie (1893-1965), również uczestniczce powstania. Pochowani są oni na cmentarzu w Leicester w Wielkiej Brytanii.

5. Przed centralnym krzyżem w opisanej wyżej kwatery pochowano ks. Mieczysława Meissnera (1877-1938), proboszcza średzkiego i społecznika, organizatora powstania na terenie miasta, inicjatora założenia tej kwatery cmentarnej. Epitafium ks. Meissnera znajduje się w kruchcie

kościół kolegiackiego.

6. Z przodu tej kwatery, z lewej strony, 27 XII 2008 r. została odsłonięta znacznych rozmiarów czarna kamienna tablica ozdobiona metalowym wizerunkiem krzyża powstańczego. Wypisano na niej 366 nazwisk uczestników powstania ze Środy i okolic.

7. Na cmentarzu parafialnym, przy głównej alejce, 28 XII 2011 r. odsłonięto wolno stojącą czarną tablicę kamienną, poświęconą powstańcom wielkopolskim - członkom Kurkowego Bractwa Strzeleckiego.

8. Na budynku u zbiegu ulic Niedziałkowskiego i Brodowskiej, naprzeciwko wieży ciśnień, w 2018 r. powstał mural upamiętniający powstanie wielkopolskiego. Znajdują się na nim: maszerująca grupa żołnierzy, chorągiew powstańcza, sztandar 1. kompanii średzkiej i portret jej dowódcy - majora Alfreda Milewskiego (1893-1959).

